

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора
ВАСИЛЬЦІВА Тараса Григоровича
на дисертаційну роботу КОЦЯ Данила Вікторовича
«Управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства»
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальностями
073 «Менеджмент», 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

Сьогодні національна економіка України перебуває на складному етапі розвитку, що спричинено не лише негативним впливом політичної нестабільності, реалізацією зовнішніх та внутрішніх загроз у військовій сфері, корумпованістю значної частини державного механізму управління та критично високою часткою тіньової економіки, але і слабкістю захисту кожного окремого суб'єкта підприємницької діяльності. Незадовільний рівень фінансової безпеки підприємства унеможливорює високі темпи розвитку не лише його, але і економіки в загальному. Саме потреба у забезпеченні фінансової безпеки як ключовою складовою економічної безпеки підприємства, управління якою б ґрунтувалося на фактичних умовах ведення бізнесу вітчизняних підприємств та враховувало світовий досвід гарантування безпечних умов розвитку для бізнесу, є сьогодні особливо актуальною та потребує консолідації зусиль науковців.

Наявність значної кількості загроз для стійкого та ефективного функціонування фінансової системи підприємства вимагає удосконалення існуючих та розроблення нових механізмів забезпечення його фінансової безпеки, які б сприяли завчасному розпізнаванню зростання рівня небезпеки та прийняттю адекватних рішень у відповідності до зрушень у зовнішньому середовищі та перебігу внутрішньогосподарських процесів.

Дисертація Коця Д. В. є важливим кроком у розробці теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Відтак робота є актуальною і має суттєве наукове значення.

Дисертаційна робота виконана згідно планами наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ у межах науково-дослідної роботи «Економічна безпека соціально-економічних систем: проблеми теорії та практики» (номери державної реєстрації 0121U112498, 2021–2024 рр., 0124U004437, 2024–2027 рр.), в якій здобувач сформував методичні засади управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості. Їх теоретичною й методичною основою є сучасна економічна теорія, наукові дослідження в сфері безпекознавства, менеджменту та практики управління господарською діяльністю підприємств. У дисертаційній роботі Коця Д. В. чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

У дисертації автор застосував широкий спектр методів теоретичного та емпіричного дослідження: індукції та дедукції, порівняння і систематизації; аналізу та синтезу; непараметричні статистичні; анкетування та експертного аналізу; моделювання; функціонального моделювання IDEF0; аналізу ієрархій; DFD; морфологічного аналізу; графічний; абстрактно-логічний.

Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним комплексом послідовних розробок теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства, що визначається необхідністю створення умов для розвитку та ефективного функціонування підприємницьких структур як основи національної економіки.

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження апробовані на восьми міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, які відбувалися у Львові, Дніпрі, Мілані (Італія), Констанці (Румунія).

Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему.

У першому розділі «Теоретичні основи управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства» уточнено трактування таких базових в безпекознавстві понять як «безпека», «економічна безпека підприємства», «фінансова безпека підприємства», «стійкість», «гнучкість», «рівновага», «гнучкість», «непостійність» та «зміна». Завдяки структуризації ключових елементів тлумачення сутності поняття «управління змінами», деталізації такого процесу, визначення принципів та уточнення підходів і способів здійснення розроблено теоретико-методичну модель реалізації управління змінами на підприємстві. Сформовано декомпозиційну структуру організаційно-економічного забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

У другому розділі «Формування інформаційного підґрунтя управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства» визначено та охарактеризовано зрушення у зовнішньому середовищі функціонування промислових підприємств, що дало змогу сформулювати необхідну інформаційну основу для управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Сформовано теоретико-методичний підхід до оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Застосовано в умовах підприємств залізничного машинобудування розроблений науково-методичний підхід до оцінювання управління змінами в контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства.

У третьому розділі «Удосконалення методичного забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства» деталізовано процес визначення й оцінки впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Розроблено механізм активізації управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, в основі якого покладено розуміння важливості своєчасного реагування на зрушення у зовнішньому середовищі й коригування внутрішніх процесів на підставі «слабких сигналів». Розроблено технологію подолання опору змінам у системі

фінансової безпеки підприємства.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає в узагальненні й обґрунтуванні науково-теоретичних засад та формуванні методичних і прикладних підходів до управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

До основних положень дисертації, які містять певну наукову новизну, варто віднести:

– організаційно-економічне забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, яке вирізняється застосуванням положень системного підходу для уточнення засад здійснення випереджальних та адаптаційних змін, встановлення етапності й дотримання умов досягнення необхідної результативності, що стало підставою для обґрунтування наповнення організаційної й економічної складових такого забезпечення як основи для постійного покращення дієздатності й спроможності виконувати поставлені завдання системою фінансової безпеки підприємства;

– теоретико-методичний підхід до оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, відмінністю якого є визначення інтегрального показника на підставі значень сукупності первинних індикаторів, що відображають характер змін стосовно складових такої системи з наступним розрахунком групових значень («інформаційно-аналітичне забезпечення», «потенціал до змін», «техніка й технологія управління» та «система прийняття й реалізації управлінських рішень»), що загалом слугує аналітичним інструментом для відстеження результативності й виконання коректив під час трансформації системи фінансової безпеки підприємства;

– науково-практичний підхід до визначення й оцінювання впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, який, на відміну від відомих, поєднуючи використання методів IDEF0 та аналізу ієрархій, уможливорює своєчасне отримання потрібної інформації щодо ходу виконання запланованих трансформаційних заходів, що

сприяє здійсненню поставлених завдань і перегляду тактичних і стратегічних орієнтирів у розвитку системи фінансової безпеки підприємства;

– механізм активізації управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, який, на відмінну від існуючих, передбачає відстеження й розпізнавання «слабких сигналів», що дає змогу розробляти й виконувати цілеспрямовані рішення стосовно змін на основі запасу часу із раціональнішим використанням ресурсної основи, а відтак досягати вищої результативності й систематичного осучаснення системи фінансової безпеки підприємства;

– технологію подолання опору змінам в системі фінансової безпеки підприємства, яка відмінна цілісним баченням: альтернативних варіантів реакції на зміни з боку різних груп суб'єктів безпеки (співробітники служби безпеки та працівники профільних лінійних підрозділів); оцінювання готовності до змін; установлення причин опору; класифікації параметрів опору; вибору і застосування відповідних методів подолання опору, що загалом дає змогу результативно проводити зміни.

– теоретичний базис забезпечення фінансової безпеки підприємства, який, на відміну від існуючих, установлює зв'язок між такими дефініціями, як «безпека», «економічна безпека підприємства», «фінансова безпека підприємства», «стійкість», «гнучкість», «рівновага», «стабільність» та «непостійність», що, зважаючи на критично високу динамічність умов функціонування, створює цілісне бачення потреби та формує практичні варіанти систематичного осучаснення системи фінансової безпеки підприємства на підставі результативного управління змінами;

– теоретичні засади управління змінами на підприємстві, які вирізняються поглибленням змісту термінів «зміни» та «управління», встановленням типів та характеру змін на кожному етапі життєвого циклу підприємства, обґрунтуванням переліку принципів і розробленням моделі реалізації, що в сукупності встановлює орієнтири та обумовлює цілеспрямованість дій стосовно приведення фактичних параметрів діяльності підприємства тим зрушенням, що виникли у середовищі його функціонування.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Положення та висновки, сформульовані у дисертації, опубліковано у 13 наукових працях, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 8 наукових праць у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Дисертаційна робота Коця Д. В. є вагомим внеском у розвиток теорії і практики безпекознавства. Наукова цінність результатів дослідження полягає у розвитку теоретико-методичних засад, які в сукупності сприяють вирішенню важливого наукового завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні і розробці методичних підходів стосовно управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Представлені в дисертації результати дослідження, висновки й основні положення дозволили розробити теоретико-методичні засади і практичні рекомендації щодо управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результат дослідження, уможливають: формування організаційно-економічне забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; проведення оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; визначення й оцінювання впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; застосування механізму активізації управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; використання технології подолання опору змінам у системі фінансової безпеки підприємства.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використали ТОВ «Хінкель-Когут» (довідка про впровадження № 43 від 27.11.2024 р.) та ПП

«Текстиль-Контакт-Львів» (довідка про впровадження № 29/2024 від 25.11.2024 р.).

Результати наукових розробок застосовуються під час викладання навчальних дисциплін (акт впровадження в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ від 30.09.2024 р. № 49) та для проведення подальших наукових досліджень (акт впровадження у наукову діяльність Львівського державного університету внутрішніх справ від 30.09.2024 р. № 17).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій, цілісність та логіку викладу матеріалів, необхідно відзначити і наявність певних дискусійних положень у дисертаційній роботі Коця Д. В.:

1) на с. 45 у вигляді таблиці 1.5 подана «...матриця основних типів змін у структурі діяльності підприємства», що, у порівнянні із типовою класифікацією на внутрішні й зовнішні, послуговує поглибленню розуміння таких процесів на мікрорівні. Попри це, вважаємо, що стосовно такої ознаки як «система безпеки на підприємстві» доцільно було передбачити ширший перелік типів, зокрема й таких, які включають керуючу та керовану підсистеми в межах системи фінансової безпеки підприємства;

2) на рис. 1.13 (с. 77) подано декомпозиційну структуру організаційно-економічного забезпечення управління змінами у системі фінансової безпеки підприємства. На нашу думку, при розгляді випереджального та адаптаційного видів управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства доцільно було більше уваги приділити питанню мотивування;

3) на с. 118–119 здобувач доводить, що «...залучення завчасно сформованої групи експертів протягом усього процесу є стратегічно правильним рішенням», з чим можна погодитися. Водночас в розробленій

моделі (рис. 2.16, с. 116) участь експертів обмежена підпроцесом «...стадія аналізу», що відповідно потребує додаткового уточнення;

4) на рис. 2.21 (с. 128) визначено перелік основних індикаторів та вагові коефіцієнти, що забезпечують інтегральне оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Додаткового пояснення потребує реалізоване групування, зокрема в частині віднесення такого індикатора як «організація віддаленого робочого місця» до організаційно-інформаційного забезпечення;

5) на с. 163–167 здобувач з'ясовує зміст та формулює власне бачення поняття «слабкі сигнали». Погоджуючись з тим, що такі сигнали є інформаційною основою для управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, вважаємо, що доцільно було уточнити їх зв'язки із такою складовою категоріального апарату безпеки як «виклик».

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Коця Д. В.

Відповідність роботи вимогам дисертацій, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Коця Д. В. є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, у якій концептуально вирішено наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні і розробці методичних підходів стосовно управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджені результатами спостережень.

Наукові результати проведених досліджень відображені у 13 наукових публікаціях. Робота виконана з дотриманням академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Коця Данила Вікторовича на тему «Управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства» виконана в рамках

міждисциплінарної освітньо-наукової програми «Економічна безпека соціально-економічних систем» за спеціальностями 073 «Менеджмент» та 051 «Економіка» і за змістом відповідає її міждисциплінарній області, вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, вимогам до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 лютого 2021 р. № 128 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Коць Данило Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузях знань: 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальностями: 073 «Менеджмент» та 051 «Економіка».

**Завідувач відділу проблем
соціально-гуманітарного розвитку регіонів
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього НАН України»
доктор економічних наук, професор**

Тарас ВАСИЛЬЦІВ

